

ДОСВІД ПОЛЬЩІ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я ШКОЛЯРІВ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

Єрмакова Т.С.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Організація єдиної загальноосвітньої школи, що об'єднує основну (7-річну) та середню (4-річну) призвела до появи повноцінних шкіл у невеликих містах та селах. Це був важливий крок, адже повна середня школа стала доступною для дітей усіх верств населення, передусім робітничого класу.

Не дивлячись на певні позитивні результати в освіті, нагальним залишалося питання ліквідації якісного розриву міської та сільської шкіл за рахунок реконструкції мережі сільських шкіл та скорочення чисельності малокомплектних шкіл. Так, рівень комплектності школи повністю залежав від кількості учителів, що працювали в ній. Школа з одним учителем реалізовувала програму 4 класів, з двома учителями – програму 6 класів, з трьома й більше – програму 7 класів.

Однак, не дивлячись на наявність таких проблем, питання формування культури здоров'я дітей шкільного віку у сільській місцевості, на етапі, що досліджується, мало досить невеликий спектр своєї діяльності, порівняно із великими містами країни. Так, у селах важливе значення приділялося гігієнічним аспектам формування культури здоров'я дітей шкільного віку, пропаганда якої полягала цілковито на господарські громади та, відповідно, на народні громадські ради. Діяльність ради у галузі гігієнічного просвітництва школярів закладалася у наступному: організація масових громадських комітетів, що відповідають за практичний бік та спостереження за діяльністю цих організацій, а також служб здоров'я та Польського червоного хреста щодо пропаганди культури здоров'я школярів через гігієнічне виховання. Відмітимо, що керівником у гігієнічному аспекті виховання школярів міг бути лікар, фельдшер або старша медична сестра. У свою чергу, методичний інструктаж або поміч керівникові можна було отримати індивідуально у службі здоров'я або воєводській санітарно-епідеміологічній станції [5, 7].

Як і у містах, в селах школи підпорядковуються Міністерству освіти, яке підіймає актуальні на кожн навчальний рік питання пов'язані насамперед із рівнем здоров'я дітей шкільного віку. Як свідчить аналіз літературних і архівних джерел [6, 1-3], що у сільській місцевості більш активно проводилися заходи із пропаганди здоров'язбережувальної діяльності школярів та дорослих зокрема, що значно допомагало організаторам та інструкторам з гігієнічної освіти, величезне значення надавалося наочній шкільній агітації й пропаганді. Зауважимо, що особливе значення для досліджуваної проблеми мали такі основні та єдині на даному етапі дослідження форми виховання у сільській місцевості як живе слово (лекції, бесіди, індивідуальні розмови) та друковане слово.

Важливою виховною формою було проведення *лекцій, бесід та індивідуальних розмов*, спрямованих на формування в учнів навичок гігієнічного виховання школярів. Тематика лекцій була різноманітною та враховували потреби та проблеми певної місцевості та відповідали порам року. Так, у січні і лютому проводилися лекції на тему особистості гігієни; у березні – проводилися кампанії з підготовки вулиць та приміщень до весняно-літнього періоду (прибирання вулиць, санітарно-гігієнічне прибирання шкі-

льних приміщень та власного житла); у травні, червні та серпні організаторами та інструкторами проводилися лекції для батьків та їхніх дітей щодо особливостей проведення вільного часу дітей з користю для здоров'я; у червні на селі проводили «Тиждень здоров'я» та «День дитини»; у вересні проводилися бесіди зі школярами на теми, що мали сезонну для села актуальність – «Збереження та властивості овочів та фруктів», «Вплив овочів та фруктів на організм людини: плюси та мінуси», «Навіщо мити овочі та фрукти»; у жовтні та листопаді у школах підіймалися питання гігієнічного спрямування – гігієна сну та відпочинку, гігієна робочого місця в школі та вдома, відпочинок на вулиці при низькій температурі повітря, авітаміноз, тощо; у грудні – бесіди на теми активного відпочинку та зимових видів спорту [7].

Такі лекції й бесіди, як свідчить проведений аналіз, досить позитивно впливали на свідомість школярів та спонукали батьків до дотримання самим певної культури здоров'я.

Індивідуальні розмови здебільшого походили на консультації батьків у лікаря в фельдшерському пункті, лікарні або вдома, та стосувалися лише рекомендацій щодо лікування дитини та дотримання санітарно-гігієнічних норм при наявності захворюваного в приміщенні.

Основними наочними засобами пропаганди культури здоров'я школярів були тематичні інформаційні буклети, брошури, довідники, листівки. В країні досить активно почала відроджуватися публіцистична діяльність, створювалися цілі серії книг під керівництвом відомого польського видавництва Панстовий заклад лікарських видавництв (PZWL) – «Бібліотека знання й здоров'я», «Здоров'я для усіх», «Поради для матерів», «Бібліотека гігієни праці». Активно починали розвиватися періодичні видання та газети, що мали статті на оздоровчу тематику: щомісячне видання Червоного Хреста «Здоров'я» та «Твоя дитина» (видавництво PZWL), для хлопчиків існували популярно-наукові видання «Громада» та «Подруга», для дівчаток – «Проблеми», у кожному номеру яких висвітлювалися найактуальніші проблеми біології й медицини, розповідалося про новітні методи лікування й винаходи й галузі медицини.

Досить великою популярністю, починаючи з 1955 р., користувалася серія настінних «Календарів матер і дитини», які було видано Панстовим закладом лікарських видавництв.

Завдяки підтримці Міністерства освіти в сільських центрах здоров'я проводилися виставки плакатів, що торкалися різноманітних аспектів здоров'я людини, розкривали різноманітні аспекти гігієни школярів, підіймали питання залучення дітей шкільного віку до занять фізичною культурою й спортом.

Зауважимо, що для організаторів та інструкторів з гігієнічної освіти видавництвом Панстовий заклад лікарських видавництв та РСК було зроблено та видано унікальну серію брошур: «Знання та здоров'я», «Здоров'я для усіх», «Гігієна праці», «Санітарно-гігієнічний poradnik», «Бібліотека активістів Польського червоного хреста», «Здоров'я».

Література

1. Archiwum Akt Nowych, Zesp. 2551. Sygn. 11. Skowrońska-Feldmanowa J. Teatr cieni w świetlicy. – Warszawa: Wydawn. CRZZ, 1954.
2. Archiwum Akt Nowych, Zesp. 2551. Sygn. 12. Wawrzykowska-Wierciochowa L. Recytacje i inscenizacje w świetlicy. – Warszawa: PIS, 1953.

3. Archiwum Akt Nowych, Zesp. 2551. Sygn. 17. Ostrowski W. Kto w świetlicy. – Warszawa: FAW, 1951.
4. Słupik A. Czas wolny dzieci i młodzieży / A. Słupik // Polityka Społeczna. – 2004. – Nr 9. – S. 24-26.
5. Sokołow J.S. Organizacja i metodyka oświaty sanitarnej / J.S. Sokołow, J.N. Trachtman. – Warszawa: PZWL, 1953. – S. 144.
6. Stróżyński K. Ocenianie szkolne dzisiaj / K. Stróżyński. – Warszawa, 2003. – S. 116-117.
7. Tołwińska J. Jak prowadzić oświatę sanitarną na wsi / J. Tołwińska. – Warszawa: PZWL, 1955. – 34 s.

ЛІКУВАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ ПРОПОЛІСУ

Закалюжний В.М.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Продукти, які ми отримуємо від бджіл, дуже різноманітні за походженням, складом, властивостями і значенням для людей. Серед пасічної продукції на першому місці і за обсягом виробництва, і за попитом серед населення займає мед. Але не менш важливе значення в раціональному харчуванні, профілактиці і лікуванні захворювань мають й інші продукти бджільництва. Одним з додаткових продуктів бджолиного гнізда є прополіс. Про його цінні якості знали ще в Древньому Єгипті (при муміфікуванні трупів), а пізніше у Древній Греції і Римі використовували для зцілення від багатьох захворювань. Про прополіс, як важливий природний лікувальний засіб, можна прочитати в багатьох стародавніх лікарських порадниках.

В давнину прополіс нарівні з медом і воском був предметом широкої торгівлі і ціна його була вищою порівняно з іншими продуктами бджільництва. Через те, що ціна на прополіс була висока, його стали поступово замінювати дешевшими засобами (тополевою олією). З аптечної практики прополіс зовсім зник до кінця XVIII століття. Через певний час його знову ввели в медицину як засіб для лікування ран, мозолів і злоскісних новоутворень. Впродовж XIX ст. прополіс мав широке застосування. Поява у XX столітті нових ефективних хімічних антимікробних засобів сприяла тому, що прополіс був незаслушено забутий. Тільки в другій половині XX ст. зріс інтерес до продуктів бджільництва, і прополіс зокрема. Нині термін "прополіс" ми чуємо щодня завдяки численній рекламі зубних паст, кремів, бальзамів та інших косметичних засобів з його додаванням. Щорічно зростає потреба в прополісі для медицини, промисловості – при виготовленні водостійких і декоративних фарб для дерева (музичні інструменти, меблі, посуд, скриньки, тара для харчових продуктів) і металу (інструмент, покрівля). Тому попит на прополіс щорічно зростає, а збільшення обсягів його виробництва сприяє підвищенню прибутковості пасік.

Термін "прополіс" є загальноповживаним, хоча в деяких мовах існують синоніми (наприклад, бджолиний клей, уза, смолка та ін.). Назва прополісу складається з двох термінів: латинського "про" – перед, попереду і грецького "поліс" – місто, фортеця. У латинській мові існує близьке споріднене слово, що означає "гладити, шліфувати". Деякі вчені вважають, що прополіс походить від грецького "прополісу", що означає "зашпаровувати, замащувати, заклеювати". Зважаючи на те, що у вулику прополіс використовується як ремонтно-будівельний матеріал, а також для бальзаму-